

UCHWAŁA NR XIX/95 /2012
RADY GMINY DOBRZYŃIEWO DUŻE

z dnia 28 lutego 2012 r.

sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie
Dobrzyńewo Duże na lata 2012 - 2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 ze zm., z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz.1271 i Nr 214, poz.1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz.1759, z 2005 r. Nr 172, poz 1441 i 175, poz.1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz.1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327 i Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz.1218, z 2008 r. Nr 180, poz.1111 i Nr 223, poz.1458, z 2009 r. Nr 52, poz.420, Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 117, poz. 679, Nr 134, poz. 777, Nr 149, poz. 887, Nr 217, poz. 1281) oraz art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362 , Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706, Nr 221, poz.1738, z 2010 r. Nr 28, poz.146, Nr 40, poz.229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842, z 2011 Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz.662, Nr 149, poz. 887) **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Uchwala się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobrzyńewo Duże na lata 2012-2022 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący Rady Gminy

Mirosław Kłosek

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY DOBRZYNIOWO DUŻE
NA LATA 2012 – 2022**

WSTĘP

Jednym z ważniejszych zadań samorządu gminnego jest stworzenie jak najlepszych warunków gospodarczego rozwoju gminy oraz dążenie do poprawy warunków życia jej mieszkańców. Proces zarządzania gminą, w szczególności w aspektach jej rozwoju, musi mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, a więc winien być oparty na podejściu strategicznym.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma w założeniach pełnić rolę schematu integrującego działania poszczególnych uczestników życia społecznego w gminie. Podstawową funkcją strategii jest z jednej strony – dostarczanie podmiotom polityki społecznej oraz mieszkańcom informacji o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju infrastruktury społecznej, natomiast z drugiej strony – deklaracja i zobowiązanie władz gminy do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań.

W tym kontekście strategia wskazuje cele, ich hierarchię, możliwości realizacji tych celów, jak też narzędzia i instrumenty stosowania w procesie wdrażania kolejnych działań. Jest także programem rozwoju, który formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji oraz podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym. Strategia ma charakter partnersko – społeczny. Określa kierunki i granice działań władz oraz udział innych partnerów.

Opracowana strategia umożliwi wyłanianie głównych celów i kierunków polityki społecznej, podporządkowuje działania doraźne działaniom długofalowym z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych, kompensowanie słabych stron i zagrożeń. Pozwala ona na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich, sprzętowych, obiektów, środków finansowych i wiedzy oraz zwiększy szansę na pozyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania dla poszczególnych działań polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w celu poprawy funkcjonowania tej części społeczności lokalnej, która jest zagrożona wykluczeniem społecznym.

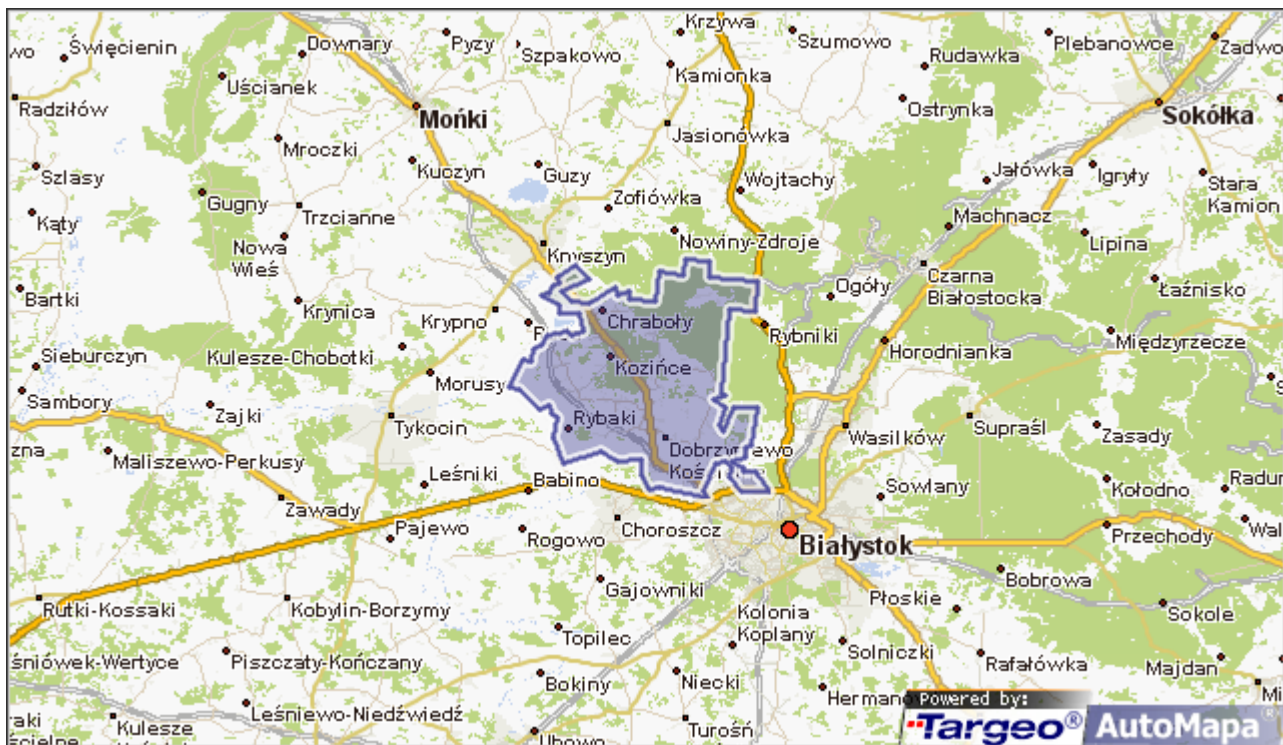
2. Diagnoza Gminy Dobrzyniewo Duże

Diagnoza problemów społecznych Gminy Dobrzyniewo Duże została sporządzona na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniewie Dużym, Głównego Urzędu Statystycznego w Białymstoku, Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku i Urzędu Gminy Dobrzyniewo Duże.

2.1. Struktura terytorialna.

Gmina Dobrzyniewo Duże położona jest w centralnej części województwa podlaskiego, w powiecie białostockim, w obszarze Aglomeracji Białostockiej. Jest jedną z 6 gmin wiejskich wchodzących w skład w/w powiatu. Graniczy z gminami Wasilków, Czarna Białostocka, Białystok, Choroszcz, Tykocin, Krypno, Knyszyn. Pod względem geograficznym leży w obrębie dwóch mezoregionów: Wysoczyzny Białostockiej i Doliny Narwi. Przez gminę przebiega trasa międzynarodowa Białystok - Mońki - Ełk - Olecko – Gołdap oraz Białystok – Augustów – Suwałki do granicy z Litwą. Według danych z 2010 r. powierzchnia gminy Dobrzyniewo Duże wynosi 161 km kwadratowych, co plasuje ją w gronie średnich gmin w powiecie. Znaczna jej część położona jest na terenie Puszczy Knyszyńskiej.

Do gminy należy także część obszaru chronionego krajobrazu "Dolina Narwi"

Gmina Dobrzyniewo Duże ma charakter rolniczo – leśny , o czym świadczy struktura użytkowania terenu, z dominującym udziałem gospodarstw użytków rolnych (57%) oraz terenów leśnych. (36%). Według PSR z 2009 r. w gminie funkcjonowało 1,7 tys. rolnych, a średnia wielkość gospodarstwa wynosiła 6,2 ha. Wiodącą gałęzią produkcji Gminy jest zatem rolnictwo rozwijające się na bazie gospodarstw indywidualnych, usługi stanowią funkcję uzupełniającą. Na koniec 2009 r. w gminie zarejestrowanych było 599 podmiotów. Najwięcej podmiotów działa w sekcjach: handel i naprawy (nieco 30%), budownictwo (19, 5 %) oraz przetwórstwo przemysłowe (niecałe 10%). Ze względu na łatwość pozyskiwania surowca, w gminie rozwija się produkcja wyrobów z drewna oraz mebli.

W skład gminy Dobrzyniewo Duże wchodzi 26 miejscowości (sołectw), które ogółem zamieszkuje ok. 8500 mieszkańców i tak: Bohdan (157 osób), Borsukówka (202), Chrachoły (441), Dobrzyniewo Duże (1338), Dobrzyniewo Fabryczne (299); Dobrzyniewo Kościelne (189),Gniła, (411), Jaworówka (139), Kobuzie (37), Kopisk (153), Krynice (320), Kulikówka, (148), Leńce (145), Letniki (286) , Nowe Aleksandrowo (558), Nowosiółki (27), Odrubniki (215), Ogrodniki (210), Podleńce (136), Pogorzałki (664), Ponikła (247), Rybaki (20), Szaciły (120), Zalesie (117).

Poziom wyposażenia w podstawowe urządzenia infrastruktury komunalnej, mierzony odsetkiem osób korzystających z instalacji w ogólnej liczbie ludności, kształtuje się następująco: 86% osób korzysta z wodociągu, 29% - z kanalizacji oraz 21% gazu. Ponadto w gminie w latach 1996 -1998 przeprowadzono telefonizację . Większość mieszkańców posiada telefon, a coraz więcej młodych osób również dostęp do internetu.

Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione w gminie stanowią niespełna 41 % powierzchni. W 2009 r. na terenie gminy funkcjonował jeden turystyczny obiekt zbiorowego zakwaterowania, dysponujący 21 miejscami noclegowymi.

2.2. Struktura demograficzna

Gmina Dobrzyniewo Duże liczy **ok. 8500 mieszkańców** (stan na dzień 31.12.2011 r.), co stanowi niespełna 6% ludności powiatu i 0,7 % ludności województwa. Charakteryzuje się ona średnim wskaźnikiem zaludnienia zarówno w powiecie, jak i w województwie (51 osób na km² , wobec 47 – w powiecie i 59 – w województwie). Ludność zamieszkująca gminę to przede wszystkim ludność pracująca zawodowo oraz trudniąca się prowadzeniem indywidualnych gospodarstw rolnych. Osoby w wieku produkcyjnym stanowią ok. 61 % mieszkańców gminy - to ponad połowa ludności gminy.

Tabela 1

Liczba ludności w latach 2008 – 2011

lata	2008	2009	2010	2011
Ogółem	8120	8276	8395	8500

* Dane z Ewidencji Ludności w Urzędzie Gminy Dobrzyniewo Duże

Tabela 2

Struktura wiekowa ludności w latach 2009 – 2010

wiek	Liczba ludności : w 2009	2010
------	--------------------------	------

Od 0 do 18 lat	1688	1874
Od 19 do 60 lat	5311	5299
Powyżej 60 r.ż.	1277	1220

* Dane z Ewidencji Ludności w Urzędzie Gminy Dobrzyniewo Duże

Tabela 3

Podział na przedziały wiekowe w 2010 r.

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
0-2	164	146	310
3	49	32	81
4-5	77	94	171
6	53	44	97
7	55	52	107
8-12	222	218	440
13-15	159	155	314
16-17	122	105	227
18	52	77	129
19-65	3236	3283	6519
ogółem	4189	4204	8395

* Źródło: *Vademecum Samorządowca 2011 r.*

Tabela 4. Wybrane zagadnienia z demografii 2010 r.

	Powiat	Gmina	Powiat = 100
Ludność ogółem w tym:	140550	8357	5,9
kobiety	71418	4171	5,8
Urodzenia żywe	1371	103	7,5
Zgony	1436	90	6,3
Przyrost naturalny	-67	13	X
Saldo migracji	974	66	7
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	26711	1684	6,3
produkcyjnym	89774	5383	6
poprodukcyjnym	24065	1290	5,4

* Źródło : *Vademecum Samorządowca 2011*

Przedstawione powyżej dane pochodzą z ewidencji ludności Urzędu Gminy Dobrzyniewo Duże i Głównego Urzędu Statystycznego. Wskazują, że w każdym roku zdecydowanie więcej osób rodzi się, niż umiera. Liczba urodzeń w latach 2008-2010 utrzymuje się na podobnym poziomie, natomiast w 2009 widoczny jest znaczny przyrost naturalny. Liczba zgonów w latach 2007-2008 jest na takim samym poziomie, natomiast w 2009 r. widoczny jest znaczny wzrost.

3. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna definiowana jest jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkaniowego. System ten obejmuje zespół urządzeń i instytucji zlokalizowanych w określonym układzie terytorialnym w zakresie:

- nauki, oświaty i wychowania,
- kultury i sztuki
- ochrony zdrowia ,
- opieki społecznej oraz,
- szeroko rozumianej rekreacji.

3.1 Nauka i Oświata

Na terenie Gminy Dobrzyniewo Duże funkcjonuje sześć instytucji oświatowych:

1. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dobrzyniwie Dużym (gimnazjum i szkoła podstawowa);
2. Zespół Szkolno - Przedszkolny w Nowym Aleksandrowie ;
3. Zespół Szkolno – Przedszkolny Fastach;
4. Szkoła Podstawowa w Chraubołach;
5. Szkoła Podstawowa w Ogrubnikach;
6. Szkoła Podstawowa w Pogorzałkach .

Tabela 5. Edukacja

Edukacja	2008/9	2009/10
Placówki wychowania przedszkolnego	7	6
W tym przedszkola	1	3
Miejsca w przedszkolach	44	123
Dzieci w placówkach wych. przedszkolnego	103	190
W tym przedszkolach	44	138
Szkoły podstawowe	6	6
Uczniowie szkół podstawowych	470	476
Szkoły gimnazjalne	1	1
Uczniowie przypadający na 1 komputer przeznaczony do użytku uczniów z dostępem do internetu w szkołach:		
podstawowych	5,7	5,8
gimnazjum	15,7	15,6

Komuter z dostępem do internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach:		
podstawowych	82	82
gimnazjalnych	15	1

* Źródło: *Vademecum Samorządowca 2011*

Ludność gminy Dobrzyniewo Duże według edukacyjnych grup wieku:

- 1) 0-2 lata - 290 osób;
- 2) 3-6 lat - 295 osób;
- 3) 7-12 lat- 552 osoby;
- 4) 13-15 lat -320 osób

Subwencja oświatowa w gminie Dobrzyniewo Duże w 2010 roku wynosiła – 5069 tys. zł.

* *Dane Statystyczne Vademecum Samorządowe -2010 r.*

W przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjum zatrudniona jest wykwalifikowana kadra nauczycielska oraz psychologowie, którzy obejmują swoją opieką dzieci potrzebujące wsparcia. W szkołach prowadzone są programy : profilaktyczno – wychowawcze, wspomagające rozwój dziecka.

3.2 Kultura i sztuka.

Znaczny udział w kształceniu życia społecznego mają placówki prowadzące działalność w zakresie rozpowszechniania kultury. Na terenie gminy funkcjonuje m.in.:

- **Gminna Biblioteka Publiczna** - / w 2010 roku odnotowano ogół czytelników w liczbie - 177 osób ; na jednego czytelnika - przypadało 19 woluminów)

- **Gminne Centrum Kultury w Dobrzyniewie Dużym**, które prowadzi wielokierunkową działalność,

zgodną z potrzebami środowiska, obejmującą w szczególności:

- a) edukację kulturalną środowiska, realizowaną poprzez pracę w zespołach, kołach zainteresowań, uczestnictwo w kursach, konkursach, przeglądach o charakterze lokalnym i ponadlokalnym;
- b) Opiekę nad amatorskim ruchem artystycznym i twórczością ludową oraz promocję ich działalności;
- c) Działalność rekreacyjno-sportową i rozrywkową;
- d) Działalność usługową dla społeczeństwa, w oparciu o posiadaną bazę lokalową, kadrę oraz zespoły artystyczne;
- e) Gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych;

- f) Udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń między bibliotecznymi;
- g) Popularyzacja książki i czytelnictwa, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży;
- h) Doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej;
- i) Prowadzenie działalności informacyjno - bibliograficznej;
- j) Współdziałanie z innymi bibliotekami oraz instytucjami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa, w tym z bibliotekami szkolnymi w zakresie diagnozowania i zaspokajania potrzeb czytelniczych dzieci i młodzieży.

3.3. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia - to ogół środków mających na celu zapobieganie i leczenie chorób.

Realizowana jest przy pomocy systemu opieki zdrowotnej. Dostęp do usług w zakresie świadczeń zdrowotnych zapewniają mieszkańcom Gminy Dobrzyniewo Duże dwa ośrodki zdrowia :

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej /Dobrzyniewo Duże ul. Białostocka 23/ – lekarz chorób wewnętrznych

dr Ewa Praczkowska .

Na 31.12.2011 roku miał zarejestrowanych ok.3731 pacjentów. (dane w/w jednostki);

2. Wiejski Ośrodek Zdrowia – Indywidualna Praktyka Lekarska – Kozińce 9- lekarz medycyny – Wanda Dziekońska - zarejestrowano ok.2000 pacjentów. (dane jednostki).

Pozostali mieszkańcy leczą się poza gminą, korzystając z prawa wyboru lekarza medycyny rodzinnej, lub pewien

odsetek ludzi nie leczy się w ogóle - nie wybrała lekarza pierwszego kontaktu, nie posiada ubezpieczenia z różnych powodów.

Do zadań w/w placówek należy w szczególności świadczenie zdrowotne służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub odrębnych przepisów regulujących zasady ich wykonywania , a w szczególności:

- a) badanie i udzielanie porad lekarskich i porad w domu chorego,
- b) leczenie,
- c) opieka stomatologiczna,
- d) pielęgnacja chorych,
- e) opieka nad kobietą ciężarną i noworodkiem,
- f) opieka nad zdrowym dzieckiem,
- g) prowadzenie działalności profilaktycznej i promocji zdrowia,

- h) opiniowanie o stanie zdrowia,
- i) bezpłatne badania mammograficzne, prześwietlenia płuc, wykrywanie wad wzroku, słuchu, itp.
- j) szczepienia ochronne,
- k) współpraca z GOPS w Dobrzyniewie Dużym oraz innymi instytucjami zapewniającymi wsparcie dla osób wymagających szczególnej pomocy

3.4. Pomoc społeczna

Instytucją zajmującą się opieką i pomocą na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrzyniewie Dużym. Ośrodek zatrudnia etatowo - 6 osób w tym:

- kierownik ośrodka; (3/4 etatu);
- starszy referent do spraw świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego;
- 2 starszych pracowników socjalnych;
- 1 pracownik socjalny,
- główny księgowy (1/8 etatu);
- sprzątaczkę (1/8 etatu);

Ponadto do końca 2011 roku było zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia 9 osób, które sprawowały usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób starszych i niepełnosprawnych. Na dzień dzisiejszy jest ich dwie.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz.U. Nr 64, poz. 593 ze zm.)

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy :

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
2. sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
3. udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania ,
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
7. praca socjalna,
8. dożywianie dzieci,
9. sprawianie pogrzebu, w tym bezdomnym,
10. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w tym domu,

11. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie,

12. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych.

Do zadań własnych gminy należy :

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,

2. przyznawanie pomocy i wypłacanie świadczeń na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek

oraz pomocy w naturze,

3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz

kierowanie do nich osób wymagających opieki,

4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej, wynikających z rozeznania potrzeb gminy, w tym

tworzenie i realizacja programów osłonowych,

5. współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych

miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.

Oprócz zadań własnych Ośrodek Pomocy Społecznej wykonuje zadania zlecone przez administrację

rządową, do których należy :

1. organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami

psychicznymi,

2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub

ekologiczną,

3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy,

4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu

życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

5. opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, określone w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. reguluje szereg zadań dotyczących pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz wspierania najsłabszych grup społecznych. Gmina Dobrzyniewo Duże liczy (stan na 2011 r.) 8500 mieszkańców. Do gminy należy dwadzieścia sześć sołectw. Struktura wiekowa jest zróżnicowana. Na wsi zachodzi tendencja do starzenia się społeczeństwa. Małe gospodarstwa oraz grunty niskiej klasy nie sprzyjają pozostawaniu na roli ludzi młodych. Działania GOPS mają na celu zarówno łagodzenie skutków trudnych sytuacji bytowej świadczeniobiorców jak i usuwanie przyczyn pogłębiania się dysfunkcji rodziny i jednostki.

Podejmując próby przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom postawiliśmy na współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku, Komisariatem Policji w Choroszczy, z kuratorami oraz ze szkołami z terenu gminy. Działania mają na celu łagodzenie skutków bezrobocia, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, integrację ze społeczeństwem oraz dostarczenie alternatywnych form spędzenia wolnego czasu.

Jako rozwiązanie istniejących problemów widzimy:

- organizowanie robót publicznych oraz działania zmierzające do poszukiwania nowych miejsc pracy,
- organizowanie prac społeczno – użytecznych,
- organizowanie kursów w ramach przekwalifikowania zawodowego,
- wdrażanie projektów systemowych,
- kształtowanie wśród rodzin ubogich umiejętności racjonalnego gospodarowania skromnymi środkami finansowymi oraz poszukiwania innych źródeł zarobków (chałupnictwo, zbieranie runa leśnego,
- organizowanie dzieciom i młodzieży wolnego czasu, między innymi poprzez zakładanie świetlic, organizowanie zajęć pozaszkolnych, tworzenie dostępu do Internetu,
- zapobieganie skutkom alkoholizmu poprzez współpracę z GKRPA, ośrodkami zdrowia, policją, zespołami interdyscyplinarnymi, sądem i kuratorami oraz instytucjami wspomagającymi działania profilaktyczne.

Do najczęściej występujących problemów w sferze działania Ośrodka należą:

- ubóstwo.
- bezrobocie.
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.
- niepełnosprawność i długotrwała choroba.
- alkoholizm.
- problemy osób starszych.

Codziennemu życiu gminy towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i całych pokoleń. Zmuszają one do szukania wsparcia w pomocy społecznej. Do diagnozy problemów społecznych wykorzystane zostały dane ujęte w sprawozdaniach Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2008 – 2010, świadczące o wielkości zapotrzebowania, zgłaszanego przez mieszkańców do GOPS.

Przeprowadzona analiza danych pozwala ocenić:

- jakiego rodzaju wsparcie świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej,
- jakie kategorie problemów społecznych najczęściej determinują zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, czyli co najczęściej powoduje, że określona liczba mieszkańców znajduje się w sytuacji, w której bez pomocy nie jest w stanie zapewnić sobie i swoim rodzinom socjalnej egzystencji,
- w jakich miejscach ogniskują się problemy społeczne, wyrażone realnym zapotrzebowaniem na wsparcie.

Dane ujęte w poniższych tabelach obrazują realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i jednocześnie wskazują na szereg istotnych problemów występujących na terenie gminy.

Zadania Ośrodka Pomocy realizowane są poprzez terenowych pracowników socjalnych oraz opiekuńki domowe, świadczące usługi opiekuńcze

Finansowanie i realizacja świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniewie Dużym w poszczególnych latach przedstawia tabela

Tabela 6

Budżet GOPS w latach 2008 – 2010

Lp.	Budżet na poszczególne zadania	2008	2009	2010
1	Zadania zlecone	159735	153038	97927
2	Zadania własne	256664	356255	510398
	ogółem	416399	509293	608325

Na podstawie danych można zauważyć, że z roku na rok zmniejsza się kwota środków finansowanych na zadania zlecone finansowane przez Wojewodę. Przyczyną tego są zmiany w zasadach finansowania (więcej świadczeń pokrywają samorządy gminne).

Tabela 7

Liczba osób korzystających ze świadczeń OPS w – 2010 r.

Udzielone świadczenia – zadania własne gminy

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł.	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
	1	2	3	4	5
Razem	528	x	482816	262	858
Zasilki stałe	24	266	89067	24	43
Zasilki okresowe	84	324	97998	89	239
Schronienie	0	0	0	0	0
Sprawianie pogrzebu	0	0	0	0	0
Posilek w szkole	227	29644	130799	119	548
Zasilki celowe i wnaturze	295	x	95908	167	527
Zasilek celowy – zdarzenie losowe	4	4	25499	4	15
Usługi opiekuńcze	10	6805	41294	4	15
DPS	10	85	119968	10	10

Praca socjalna	x	x	x	158	632

* Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzyniewie Dużym

Tabela 8

Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji Życiowej	2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	189	598	224	747
sieroctwo	3	12	2	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	21	136	21	114
Bezrobocie	77	247	83	275
Niepełnosprawność	50	141	47	135
Długotrwała choroba	38	124	42	143
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	44	200	28	130
W tym niepełne	31	113	14	55
wielodzietne	13	87	14	75
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	17	5	25
Zdarzenia losowe	2	9	6	24
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
alkoholizm	7	31	6	28

* Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Z przedstawionej wyżej tabeli wynika, że najczęściej po pomoc zwracają się rodziny, znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej, w których występuje problem ubóstwa – dochód rodziny nie przekracza ustawowego kryterium dochodowego ustalonego wg ustawy o pomocy społecznej. Spowodowane jest to w znacznej mierze bezrobociem. W 2008 r. z powodu bezrobocia udzielono pomocy 77 takim rodzinom, w których przebywało 247 osób. Na drugim z miejsca pod względem przyznawanej pomocy są rodziny, w których przebywają osoby niepełnosprawne – 50 rodzin z 141 osobami w rodzinie.

Kolejna grupa korzystających z pomocy to rodziny, w których przebywają osoby długotrwale chore – 38 rodzin z 271 osobami w rodzinie, a także rodziny wykazujące się bezradnością w sprawach opiekuńczo –wychowawczych – 91 rodzin – 392 osoby w rodzinie. Następne kategorie to rodziny, w których istnieje potrzeba ochrony macierzyństwa – 69 rodzin z 377 osobami w rodzinie, rodziny z problemem alkoholowym – 10 rodzin – (38 osób w rodzinie), osoby, które opuściły zakłady karne 4 rodziny – 15 osób w gospodarstwach domowych. Z powodu ubóstwa skorzystało 523 rodzin – (1 739 osób w rodzinie) , są to rodziny, gdzie kryterium na osobę w rodzinie nie przekroczyło kwoty 351 zł, a w przypadku osób samotnych 477 zł.

Tabela 8

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2009 - 2010 r.

lp.	Lata	2009	2010
	Rodziny ogółem	Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinach
1	Rodziny z dziećmi ogółem	152	661

2	Rodziny niepełne	40	136
3	Rodziny emerytów i rencistów	21	62
	razem	213	859

* Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Z powyższej tabeli wynika, że z pomocy Ośrodka w 2009 roku skorzystało 523 rodzin, w tym z dziećmi -311. Sporą grupę korzystających z pomocy społecznej stanowią emeryci i renciści – 115 rodzin, co świadczy o tym, że kwestia ludzi starszych i niepełnosprawnych stanowi problem gminy.

4. Dominujące problemy Gminy Dobrzyniewo Duże

Ilość rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2008 – 2010 kształtuje się następująco :

2008 r. - 203 rodziny o liczbie osób w rodzinie – 711,

2009 r. – 224 rodziny o liczbie osób w rodzinie – 747,

2010 r. - 262 rodziny o liczbie osób w rodzinie – 858.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy w OPS są : ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (wielodzietność i rodziny niepełne), alkoholizm, niepełnosprawność i długotrwała choroba.

4.1. Bezrobocie.

Bezrobocie - rozumiane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznacza brak pracy zarobkowej dla osób gotowych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Na przestrzeni ostatnich lat stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych

Bezrobotnym - zgodnie z definicją ustawową - jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Pod pojęciem "bezrobotnego" można rozumieć osobę niezatrudnioną, nie prowadzącą działalności gospodarczej i nie wykonującą innej pracy zarobkowej.

Bezrobocie w Gminie Dobrzyniewo Duże jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, będące rezultatem bezrobocia są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych, a jednocześnie występują niekorzystne zjawiska na poziomie rodziny.

Straty pracy, przejście na zasiłek , z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa z dalekosiężnymi konsekwencjami.

Według PUP liczba osób bezrobotnych na terenie gminy wynosiła:

- **2009** - 1,8 % ogółu mieszkańców tj. 303 osoby, w tym kobiety 131,

-**2010** - 1,6 % ogółu mieszkańców tj. ogółem 374 osoby, w tym kobiety 158;

-**2011** - 1,6 % ogółu mieszkańców tj. ogółem 345 osób, w tym kobiety 175;

* źródło: strona internetowa PUP w Białymstoku /dane statystyczne/

Z przedstawionych danych można dostrzec, że liczba osób bezrobotnych na terenie gminy utrzymuje się na podobnym poziomie. Z doświadczeń pracowników GOSP wynika, że dane te nie odzwierciedlają stopnia bezrobocia na terenie gminy, ponieważ wiele osób w ogóle nie rejestruje się lub rejestruje się kilkakrotnie w ciągu roku dla uzyskania zaświadczenia niezbędnego do opieki społecznej, w celu potwierdzenia statutu osoby bezrobotnej. Bezpośrednim, najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia, jest obniżenie sfery materialnej rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej.

Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna - ograniczone zostają kontakty wszystkich członków rodziny bezrobotnego, zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną.

Przyczyny bezrobocia w Gminie Dobrzyniewo Duże

Wprowadzenie zasad gospodarki rynkowej spowodowało załamanie się rynku pracy. Jako główne przyczyny narastania bezrobocia w naszym rejonie należy wymienić:

- duży spadek popytu na siłę roboczą,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników,
- niedostateczne wykształcenie osób poszukujących pracy,
- likwidację nierentownych zakładów,
- niewystarczającą dynamikę rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

Skutki pozostawania bez zatrudnienia.

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla wielu gospodarstw domowych szczególnie trudny. W szybkim czasie pojawiają się trudności finansowe, rodzi się konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny.

Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życiowe. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie obniża poczucie własnej samooceny i wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu czasu w ciągu dnia. Bezrobotni mężczyźni często sięgają po używki, głównie w celu rozładowania stresu. Bardziej aktywnie i twórczo starają się wykorzystać swój czas ci bezrobotni, którzy dostrzegają szanse na zwiększenie swej atrakcyjności na rynku pracy (młodzi, posiadający poszukiwany zawód lub gotowi do przekwalifikowania się). Złe warunki materialne są jednym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne, związane z poczuciem braku bezpieczeństwa socjalnego. Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego. Wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Brak pracy ma negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny. Dla klientów GOPS dotkniętych bezrobociem, dużym problemem jest regulowanie należności mieszkaniowych, które są zbyt wysokie w stosunku do dochodów rodziny. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza ograniczenie wydatków związanych ze zdrowiem /np. zakup leków, sprzętu rehabilitacyjnego/ i kształceniem dzieci. Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie, jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, itp. Głębokość zmian w rodzinie spowodowanych bezrobociem zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodzin oraz środowiska lokalnego. W przypadku dzieci i młodzieży, kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów co do kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć opiekuńczo - wychowawczych, edukacyjnych czy

kulturalnych. Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. Jeśli zachwianie podstaw materialnych jest krótkotrwałe, nastąpić może także zawieszenie realizacji planów lub realizacja jest okrojona, natomiast dłużej trwające braki mogą wywołać całkowitą z nich rezygnację. Zaznaczyć należy, że pewnych zadań, z natury przypisanych rodzinie w danym cyklu, nie można przesunąć w czasie, ponieważ spowoduje to nieodwracalne skutki w wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym.

Dominującą formą pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz żywność. Podstawowego znaczenia nabierają jednak inne formy pomocy, zorientowane na planowanie nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzenie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie, jak również technika kontraktu socjalnego, która pozwala na to, by pomoc – jej forma, wysokość i okres świadczeń – uzależniona była od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

4.2. Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Powszechnie za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwale lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych stosownie do wieku. Niepełnosprawność w swojej istocie, jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne.

Zjawisko niepełnosprawności może być określane i mierzone w różny sposób:

- 1) w oparciu o zmienne kliniczne (etiologia, lokalizacja i zakres uszkodzeń),
- 2) na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania (samoobsługa, poruszanie się),
- 3) na podstawie zdolności do pełnienia podstawowych ról społecznych, adekwatnych do wieku danej osoby

Spoleczne skutki niepełnosprawności.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny, bez względu na jej przynależność społeczno- zawodową i miejscem zamieszkania. Sytuacja taka, to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typów świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów – utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny, zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych.

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga, zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb.

Wzmocnienia wymaga sama rodzina, bo ona zaspokaja najwszechstronniej potrzeby jej członków w zakresie emocjonalnym daje im poczucie bezpieczeństwa i jedności. To rodzina, niezależnie od charakteru dokonujących się zmian w życiu społecznym, nadal pozostaje pierwszą i najważniejszą szkołą życia społecznego. Rodzina gwarantuje ciągłość pokoleń oraz przekazuje tradycje rodzinne, narodowe i religijne.

Tabela 9

Osoby niepełnosprawne korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2008 – 2010 r .

lata	2008	2009	2010
------	------	------	------

Niepełnosprawność	50	47	46
Długotrwała choroba	38	42	56

* Źródło: dane GOPS

Z przedstawionych danych wynika, że liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wzrasta.

4.3. Uzależnienie i przemoc w rodzinie.

Alkoholizm jest problemem społecznym olbrzymich rozmiarów. Uzależnienie od alkoholu jest chorobą, polegającą na spożywaniu napojów alkoholowych w nadmiernej ilości, prowadzącą nawet do śmierci. Przewlekły alkoholizm prowadzi do zaburzeń funkcjonowania wszystkich układów: krążenia, pokarmowego, mięśniowego i nerwowego. O uzależnieniu alkoholowym możemy mówić jeżeli u osoby występują co najmniej trzy spośród niżej wymienionych objawów:

- codziennie wypija alkohol w celu utrzymania dobrego nastroju,
- regularnie, pije duże ilości alkoholu lub pije tylko w weekendy;
- występują ciągi picia na przemian z okresami trzeźwości,
- utraciła kontrolę nad piciem,
- ma zaburzenia pamięci i świadomości,
- ma nawroty picia po próbach abstynencji,
- ma zmienną tolerancję na alkohol.

Wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi na terenie Gminy Dobrzyniewo Duże w 2010 roku wyniosły 51813,03 zł.

Problem nadużywania alkoholu przez klientów GOPS.

W 2009 roku wśród świadczeniobiorców Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej 10 osób dotkniętych było problemem alkoholowym. Nie jest to pełna liczba osób i rodzin z tym problemem, bowiem wielu klientów u których pracownik socjalny zauważa problem alkoholowy, nie uświadamia sobie uzależnienia, a wielu problem ten ukrywa.

Alkoholizm jest problemem całej rodziny, prowadzi do przemocy, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania emocjonalnego wszystkich członków rodziny, szczególnie dzieci.

Człowiek uzależniony szkodzi nie tylko sobie, równie osobom związanym z nim więzami rodzinnymi. Skuteczna pomoc osobom i rodzinom z problemami alkoholowymi polega na umożliwieniu dotkniętym tą chorobą podjęcia leczenia. Poważnym problemem w podejmowaniu działań w tym kierunku jest bierna postawa ludzi uzależnionych od alkoholu. Wielu klientów GOPS - u, u których pracownik socjalny podejrzewa problem alkoholowy, zaprzecza, że alkohol ma wpływ na jakość ich życia. W przypadku tych uzależnionych konieczne jest skonfrontowanie ich z uzależnieniem tj. przeprowadzenie i uświadomienie im ich choroby.

4.4. Problemu ludzi starszych.

Strategia GOPS w stosunku do ludzi w podeszłym wieku skierowana jest na podtrzymanie ich sprawności ruchowej i intelektualnej oraz zaspokojenia podstawowych potrzeb, a także ich aktywności społecznej oraz łagodzenia trudności związanych z wiekiem.

Na terenie gminy Dobrzyniewo Duże zamieszkuje 1290 osób w wieku poprodukcyjnym, w tym ok.550 osób po 75 roku życia. Mówiąc „osoby starsze” mamy na myśli osoby w wieku poprodukcyjnym. W grupie tej, oprócz problemów dotyczących ludzi starszych, mamy również do czynienia ze zmianami psychicznymi, wpływającymi na zdolność funkcjonowania w środowisku.

Sytuacja ludzi starszych w okresie szybkich zmian gospodarczych jest złożona i uwarunkowana takimi czynnikami jak : pogorszenie stanu zdrowia, opieka zdrowotna, zanik tradycji międzypokoleniowych, przemiany kulturowe, niekorzystne warunki życia i pogorszenie sytuacji materialnej. Towarzyszy temu brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja , nieporadność życiowa.

Występuje stosownie do procesów poznawczych, sztywność schematów myślowych, mniejsza zdolność przystosowawcza do nowych sytuacji. W sferze uczuć pojawia się osłabienie zainteresowania innymi osobami, niestabilność emocjonalna, zmienność nastrojów, skłonność do depresji, egoizm, wzrost podejrzliwości i poczucie zagrożenia, postawa roszczeniowa, domaganie się pomocy. Uwzględniając specyfikę środowiska osób starszych istnieje konieczność stworzenia systemu, który będzie zaspokajał ich potrzeby.

4.5. Problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinie

Do gminy należy dwadzieścia sześć sołectw. Struktura wiekowa jest zróżnicowana. Na wsi zachodzi tendencja do starzenia się społeczeństwa. Małe gospodarstwa oraz grunty niskiej klasy nie sprzyjają pozostawaniu na roli ludzi młodych. Działania GOPS mają na celu zarówno łagodzenie skutków trudnych sytuacji bytowej świadczeniobiorców jak i usuwanie przyczyn pogłębiania się dysfunkcji rodziny i jednostki. Na terenie naszej gminy najczęściej pomocy w rozwiązywaniu problemów potrzebują rodziny i osoby, u których występuje:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała choroba,
- uzależnienie od alkoholu,
- wielodzietność,
- samotne wychowywanie dzieci.

Podejmując próby przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom postawiliśmy na współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku, Komisariatem Policji w Choroszczy , z kuratorami oraz ze szkołami z terenu gminy. Działania mają na celu łagodzenie skutków bezrobocia, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, integrację ze społeczeństwem oraz dostarczenie alternatywnych form spędzenia wolnego czasu.

Jako rozwiązanie istniejących problemów widzimy:

- organizowanie robót publicznych oraz działania zmierzające do poszukiwania nowych miejsc pracy,
- organizowanie prac społeczno – użytecznych,
- organizowanie kursów w ramach przekwalifikowania zawodowego,
- wdrażanie projektów systemowych,
- kształtowanie wśród rodzin ubogich umiejętności racjonalnego gospodarowania skromnymi środkami finansowymi oraz poszukiwania innych źródeł zarobków (chałupnictwo, zbieranie runa leśnego,
- organizowanie dzieciom i młodzieży wolnego czasu, między innymi poprzez zakładanie świetlic, organizowanie zajęć pozaszkolnych, tworzenie dostępu do Internetu,
- zapobieganie skutkom alkoholizmu poprzez współpracę z policją,sadem i kuratorami.

Spoleczne skutki bezradności w sprawach opiekuńczo -wychowawczych.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty, doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się : struktura rodziny, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców I ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców Ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dzieci I więzi z rodziną. Rodziny klientów Ośrodka odznaczają się często zaburzoną 20 strukturą w postaci niestabilizowanych społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc fizyczna i psychiczna. W zaburzonych rodzinach rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania negatywnych emocji powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców.

Tabela 10

Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych w 2009 r. - 2010 r.

lata	2009 - 2010	
	Liczba rodzin	Liczba osób
Ogółem rodziny z:	152	661
1 dzieckiem	35	94
2 dzieci	47	177
3 dzieci	37	176
4 dzieci	21	125
5 dzieci	7	48
6 dzieci	2	15
7 dzieci i więcej dzieci	3	26

Tabela 11

Rodziny niepełne z dziećmi 2009 - 2010 rok.

lata	2009 - 2010	
	Liczba rodzin	Liczba osób
Ogółem rodziny niepełne z:	40	136
1 dzieckiem	13	26
2 dzieci	12	36
3 dzieci	8	32
4 i więcej dzieci	7	42

Ośrodek Pomocy Społecznej, rozumiejąc problemy ekonomiczno - bytowe rodzin z dziećmi i osób samotnie wychowujących dzieci, stara się zaspokoić ich niezbędne i podstawowe potrzeby w miarę posiadanych środków i możliwości. Najczęstszą formą pomocy są zasiłki okresowe oraz zasiłki celowe na posiłek oraz dożywianie. Dzieci z tych rodzin korzystają z bezpłatnych posiłków oraz z letnich kolonii i półkolonii.

Tabela 12

Rodziny otrzymujące pomoc przyczyna - bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w latach 2008-2010

lata	2008		2009	
Bezradność	44	200	28	130
Rodziny niepełne	31	113	14	55
Rodziny wielodzietne	13	87	14	75

Z powyższej tabeli zauważyć można wzrost rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Rodzina może być dysfunkcyjna wewnątrznie, wobec członków swojej rodziny, jak i zewnętrznie – wobec społeczeństwa. Często zaniedbywania funkcji wewnętrznej prowadzi do ograniczeń w realizacji zewnętrznej. Sytuacje takie mają miejsce na przykład wtedy, kiedy dzieci niekochane, zaniedbane, nieszanowane, sprawiają trudności w szkole. Nie da się ukryć, że za realizację większości funkcji rodziny w dużej mierze odpowiedzialna jest funkcja ekonomiczna. Proces upadku wyraźnie widoczny jest w rodzinach długotrwale bezrobotnych oraz takich, gdzie rodzice są niezaradni wychowawczo z powodu np. choroby, zaburzenia psychicznego, uzależnienia.

5. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT – jedna z najpopularniejszych **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.**, służąca do porządkowania **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.**. Bywa stosowana we wszystkich obszarach **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.** jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.**. Np. w **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.** jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danej **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.**, (np. **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.**), analizy danego **Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.**, rozwiązania biznesowego itp.

Objaśnienie zasad analizy SWOT

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych *informacji o danej sprawie* na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S** (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
  - **W** (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę Analiza SWOT oparta jest na schemacie klasyfikacji, dzielącym wszystkie czynniki, mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji. Zastosowania metody analizy statystycznej SWOT oznacza działanie kolejno według następujących etapów:
- określić silne i słabe strony problemu,
  - znaleźć w otoczeniu zewnętrznym możliwości dla rozwoju oraz zagrożenia,
  - określić dopuszczalne kombinacje działań (strategii) wykorzystujące mocne strony oraz okazje, a jednocześnie nie angażujące słabych stron oraz unikające ich efektywności,
  - ocenić dopasowanie poszczególnych kombinacji oraz ich efektywność,
  - wybrać strategię charakteryzującą się najlepszym dopasowaniem oraz efektywnością.

Analiza SWOT, ocenia zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki wpływające na działania związane z programowaniem strategii.

Szanse – to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane, będą impulsem rozwoju oraz osłabią negatywne zjawiska.

Zagrożenia – to zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Mocne strony – wynikają z uwarunkowań wewnętrznych, które w pozytywny sposób wyróżniają gminę spośród innych.

Słabe strony – to konsekwencje ograniczeń zasobów niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań.

Tabela 12

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- bliskość miasta Białystok - większa szansa na miejsca pracy,
- współpraca GOPS z PUP w zakresie organizacji prac społeczno – użytecznych, szkoleń,
- rosnące zainteresowanie agroturystyką,
- zasoby naturalne, las i kompleksy leśne,
- nauka języków obcych od 1-szych klas szkoły podstawowej,
- posiadanie świetlic terapeutycznych,
- organizowanie kursów i szkoleń mających na celu zdobywanie lub zmianę kwalifikacji
- dobre wyposażenie gminnej biblioteki
- działalność Gminnego Centrum Kultury,
- wykwalifikowana kadra Ośrodka,

Szanse

- wzrost aktywności zawodowej,
- czynny udział podopiecznych GOPS w organizowanych kursach oraz szkoleniach,
- możliwość zatrudnienia w ramach stażu, projektu;
- możliwość finansowania działań ze środków UE

Słabe strony

- rozdrobnienie gospodarstw rolnych i ukryte bezrobocie na wsi,,
- likwidacja miejsc pracy w otoczeniu gminy
- rozwój patologii społecznej,
- ograniczone środki na pomoc społeczną wobec rosnących potrzeb,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia i ubóstwa

Zagrożenia

- zjawisko wykluczenia społecznego w grupach długotrwale bezrobotnych,
- kryzys gospodarczy,
- emigracja zarobkowa osób młodych i wykwalifikowanych zawodowo

Tabela 13

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- organizacje i instytucje zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych,
- dotacje finansowa na zapewnienie funkcjonowania niepełnosprawnych w środowisku

Szanse

Słabe strony

- organizacje i instytucje zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych,
- dotacje finansowa na zapewnienie funkcjonowania niepełnosprawnych w środowisku
- niedostateczna baza rehabilitacyjna,
- istnienie barier utrudniających udział niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- niedostateczna oferta pracy dla niepełnosprawnych

Zagrożenia

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- likwidacja barier architektonicznych

- brak działań upowszechniających problematykę niepełnosprawności,
- zmniejszenie się liczby miejsc pracy dla niepełnosprawnych,

Tabela 14

Kwestia rodzin dysfunkcyjnych

Mocne strony

- praca na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych,
- poszukiwanie środków pozabudżetowych w organizowaniu pomocy
- wybór placówek zapewniających formy spędzania czasu wolnego ,
- możliwość rozwoju pod względem sportu, rekreacji i kultury

Szanse

- prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych

Słabe strony

- brak na terenie gminy mieszkań komunalnych i socjalnych,

Zagrożenia

- przemoc w rodzinie, ubóstwo

Tabela 15

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dostateczny dostęp do jednostki pomocy społecznej,
- świadczenie usług opiekuńczych w środowisku

Szanse

- prowadzenie promocji zdrowia dla osób starszych i badań profilaktycznych,
- możliwość pozyskania środków na likwidację barier,
- wspieranie działań mających na

Słabe strony

- brak DPS, świetlic wsparcia ;
- brak wolontariatu,
- niedostateczna oferta aktywizacji osób starszych,
- zmiana modelu rodziny, samotność
- przemoc w rodzinie;
- niski poziom życia

Zagrożenia

- niedostosowanie infrastruktury dla osób starszych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej i stacjonarnych form opieki i pomocy osobom starszym

celu aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym

Tabela 16

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- organizowanie zajęć profilaktycznych w szkołach,
- istnienie bazy wspierającej i bazy leczenia odwykowego

Szanse

- traktowanie uzależnienia w kategoriach problemu społecznego,
- moda na zdrowy styl życia

Słabe strony

- brak dziennego ośrodka wsparcia,
- brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy

Zagrożenia

- niska efektywność i skuteczność działań na rzecz osób uzależnionych,
- pogłębiające się zubożenia społeczeństwa i zjawisko bezradności społecznej,

Reasumując powyższe analizy, uznano że problemami, dla których należy zaprogramować działania są :

- bezrobocie,
- pomoc rodzinie
- problemy osób niepełnosprawnych,
- problemy ludzi starszych
- uzależnienia.

6. Cele strategiczne

6.1. Systematyczna analiza istniejących problemów społecznych.

Cele szczegółowe:

1. Ocena stanu potrzeb socjalnych.
2. Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

Kierunki działania:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Porozumienie z PUP w Białymstoku w celu wprowadzenia Platformy Informatycznej SEPI, ułatwiającej pracę

- z klientem OPS.
3. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
  4. Informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
  5. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
  6. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służących ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.
  7. Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej.
  8. Wzrost liczby zatrudnienia wykwalifikowanej kadry w ośrodku pomocy zgodnie z wymogami ustawowymi i unijnymi (m.in. 1 pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców; asystent rodziny itp.)

6.2. Budowanie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych z uwzględnieniem ich aktywności.

Cele szczegółowe:

1. Monitoring socjalny – wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji bezrobocia.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnych.
3. Podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej osób i rodzin bezrobotnych.

Kierunki działania

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku w zakresie monitorowania i rozwiązywania problemów bezrobocia na terenie gminy:
  - organizowanie prac społeczno – użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych,
  - promowanie i organizowanie klubów pracy i szkoleń,
  - propagowanie działań zmierzających do przekwalifikowania się osób długotrwale bezrobotnych.
2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych tak, by zachęcić je do systematycznego poszukiwania pracy. Dążenie do udzielania osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
3. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem ubóstwa i bezrobocia.
4. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.
5. Monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemów bezrobocia, szczególnie wśród trwale bezrobotnych.

6. Negocjowanie kontraktów określających zasady współdziałania będących podstawą pracy z bezrobotnymi klientami GOPS.

6.3. Rozwiązywanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.

Cele szczegółowe:

1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
2. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagających pomocy.
3. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych osobom niepełnosprawnym i starszym./szkolenie dla opiekunek/.
4. Tworzenie możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.
5. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki najbliższym.

Kierunki działania

1. Diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych oraz dążenie do ich zaspokojenia.
2. Pomoc i utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania, szczególnie poprzez :
  - ułatwianie kontaktu z placówkami leczniczymi i rehabilitacyjnymi,
  - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
  - uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób niepełnosprawnych i starszych,
  - rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry,
  - rozwój oferty kulturalnej dla osób starszych.
3. Współdziałanie z PFRON, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
4. Zorganizowanie grupy wsparcia dla osób z niepełnosprawnym członkiem rodziny.
5. Wspieranie form pomocy wolontariatem.

6.4 Wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczym.

Cele szczegółowe:

1. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie:
  - objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,
  - wsparcie instytucjonalne.

2. Wspomaganie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, prowadzące do utrzymania dziecka

w rodzinie:

- pomoc rodzicom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo – wychowawczych

poprzez odtworzenie lub wzmocnienie ich funkcji,

- zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i prawami.

3. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej:

- zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo – wychowawczych poprzez umieszczenie w prorodzinnych formach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego

Kierunki działania

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemami opiekuńczo wychowawczymi polegająca m. in. na

diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo – wychowawczej, zaniedbań

względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i rówieśniczym.

2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez OPS

- system pomocy społecznej,

- system świadczeń rodzinnych,

3. Organizowanie letniego wypoczynku dla dzieci z rodzin ubogich.

4. Tworzenie świetlic środowiskowych oferujących pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez : dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego.

5. Dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach.

6. Współpraca z jednostkami zapewniającymi opiekę dzieciom i młodzieży

oraz sądem rodzinnym, kuratorami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,

Placówkami Oświaty, Komisariatem Policji.

7. Podjęcie działań w kierunku uruchomienia punktu konsultacyjnego, w którym pracownicy będą prowadzić

terapię rodzinną, poradnictwo psychologiczne oraz prawne.

6.5. Budowanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele szczegółowe :

1. Wypracowanie modelu oddziaływania pracowników socjalnych, konsultantów na rodziny dotkniętych problemem

alkoholowym.

2. Rozszerzenie działań profilaktycznych.
3. Poszerzenie form pomocy służącej radzeniu sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działania

1. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym.
2. Poszerzenie już istniejących form pomocy.
3. Wdrożenie form profilaktyki alkoholowej skierowanej głównie dla dzieci i młodzieży.
4. Powołanie zespołu interdyscyplinarnego na terenie gminy.
5. Utworzenie punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy w rodzinie.
6. Systematyczna współpraca z Komisariatem Policji , Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
7. Przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem.
8. Pomoc i wsparcie dla dzieci i młodzieży z rodzin uzależnionych oraz współuzależnionych małżonków.
9. Szkolenie dla pracowników socjalnych w zakresie postępowania z rodziną z problemem alkoholowym.

ZAKOŃCZENIE

Strategia została opracowana w oparciu o diagnozę problemów społecznych nurtujących Gminę Dobrzyniewo Duże. Wybrane zostały i przyjęte do realizacji te najistotniejsze zadania i potraktowane jako priorytety.

Założeniem strategii jest zapewnieniem minimum bezpieczeństwa socjalnego klientom pomocy społecznej. Postawiliśmy na współpracę i partnerstwo z samorządem, szkołami, organizacją pozarządową oraz instytucjami, które z założenia są ukierunkowane na pomoc. Przyniesie to wymierne korzyści w realizacji założeń strategii. Przedstawione w strategii priorytety, kierunki i sposoby działania są realne do zrealizowania przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych możliwości organizacyjnych i finansowych, jakimi dysponujemy. Szansą w realizacji założeń strategii będzie wykorzystanie środków z programów rządowych, Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej.

Opracowując strategię położyliśmy nacisk na integracyjne łączenie działań instytucjonalnych z aktywnością socjalną oraz łączenie ratownictwa z profilaktyką.

Przedstawione bloki problemowe oraz sposoby ich rozwiązywania będą służyły mieszkańcom aby poprawić ich życie na co dzień. Przedstawione priorytety będą służyć poprawie życia i funkcjonowania w społeczeństwie.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań i powinna je cechować efektywność, skuteczność i celowość.

Uzasadnienie

Zgodnie z wymogami ustawowymi wynikającymi z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do zadań gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in. opracowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Poprzednia Strategia opracowana przez Panią Barbarę Fedorowicz - poprzedniego kierownika GOPS obowiązywała od 2006 roku do końca 2010 roku. Do dnia dzisiejszego nie było jej kontynuacji. W związku z powyższym podjęto działania do jej utworzenia. Nadmieniam się, że opracowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie jest wymogiem uczestnictwa w projekcie systemowym *Aktywizacja Zawodowa Osób Bezrobotnych w Gminie Dobrzyniewo Duże*, który został opracowany przez GOPS i pozytywnie zaopiniowany przez komisję POKL. Projekt rusza od marca 2012 roku.